

Luku 12 13 Valinnaisuus perusopetuksessa

Valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa mukaan. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa on määrätty kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1–6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin opintoihin osoitetut vuosiviikkotunnit:

- opintojen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat suoraan taide- ja taitoaineiden tavoitteista ja sisällöistä, joko kokonaan tai osittain.
- voidaan jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken.
- kaikki tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi.
- voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli koulu painottaa joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineet Joensuun seudun opetussuunnitelmassa:

	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8.lk	9.lk
<i>Musiikki</i>	1	1	1	1	1	1	2		
<i>Kuvataide</i>	1	1	1	2	1	1	2		
<i>Käsityö</i>	2	2	2	2*	2*	2*	2		
<i>Liikunta</i>	2	2	2	2	3	2	2	3	2
<i>Kotitalous</i>	0	0	0	0	0	0	3		
<i>Taide- ja taitoaineiden valinnaiset</i>				1	1	1		3	2

*) Sisältää aiemmin seudullisena päätöksenä sidotut tunnit

Seudullisena päätöksenä taide- ja taitoaineiden valinnaisten opintojen tunneista on kiinnitetty kolme tuntia käsityöiden opetukseen vuosiluokilla 4–6, yksi kullekin luokka-asteelle. Koulu voi päättää opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti, kuinka loput taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään. Tunnit voidaan jakaa eri oppiaineiden kesken tai tarjota oppilaiden valittaviksi.

Taide ja taitoaineiden valinnaisten tuntien arviointi

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taideja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisiä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita todistuksiin.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että oppilaan päättöarviointi kohdistuu siihen vuoteen, jolloin hänen opiskelunsa taide- ja taitoaineessa päättyy eli musiikissa, kuvataiteessa, käsitöissä ja kotitaloudessa se voi olla joko seitsemännellä, kahdeksannella tai yhdeksännellä luokalla. Mikäli oppilas opiskelee kotitaloutta taide- ja taitoaineiden valinnaisena tunteina 4–6 luokilla, tulee hänelle kotitaloudesta arviointi lukuvuositodistukseen muiden taide- ja taitoaineiden tavoin.

[12.2.](#) **13.2** Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Opetuksen järjestäjä eli kunta voi päättää mahdollisista lisätunneista valinnaisten aineiden opetukseen. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹

Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia.

Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä.

Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Valinnaiset aineet Joensuun seudun opetussuunnitelmassa

	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8.lk	9.lk
Valinnaiset aineet	1	1	1	1	3	2

Koulut päättävät omasta valinnaisainetarjonnasta. Opetuksen järjestäjällä voi olla omia kuntakohtaisia painotuksia. Koulun ja opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle².

Valinnaisten aineiden arviointi

Jokainen valinnainen aine muodostaa oppimäärän, joka arvioidaan omana oppiaineenaan. Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän,

²⁹⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

²⁹⁸ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

arvioidaan numeroin. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistuksiin nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle.

Esimerkki:

Muut valinnaiset aineet:

Tähtitiede, valinnaiset opinnot, (1vvt)

Hyväksytty

Media, valinnaiset opinnot, (2vvt)

9

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä. Jos oppilas vaihdon seurauksena aloittaa esimerkiksi kahden vuosiviikkotunnin kokonaisuuden kesken lukuvuoden tai muiden opiskelun alkamisen, arvioidaan hänen suoriutumisensa tässä aineessa samoin perustein kuin muiden, ainetta jo opiskelleiden oppilaiden. Osaamista arvioidaan siis suhteessa koko kokonaisuuden tavoitteisiin ja myös ainetta vaihtanut oppilas saa todistukseen numeroarvosanan. Ainetta vaihtaneelta voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä, jotta opettaja voisi luotettavasti arvioida hänen tietonsa ja taitonsa. Asiasta on syytä keskustella etukäteen ennen aineen vaihtamista oppilaan kanssa ja myös huoltajaa tulee informoida.

~~12.3~~ **13.3** Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään kuntakohtaisesti.

Vapaaehtoisen A2-kielen laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Vapaaehtoisen A-kielen tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Oppilaan valitessa A2-kielen hän sitoutuu opiskelemaan sitä koko perusopetuksen ajan. Erittäin perustellusta syystä huoltaja voi anoa oppilaan A2-kielen keskeyttämistä. Tällaiset perustellut syyt ovat: 1.) Oppimisvaikeudet, joista toimitetaan asiantuntijan lausunto. 2.) Terveydelliset syyt, joista lausunnon antaa lääkäri tai kouluterveydenhoitaja. 3.) Oppilaan oman elämäntilanteen muuttuminen, esimerkiksi koulun vaihto. Huoltaja voi hakea vapautusta lukuvuoden lopussa perustellulla kirjeellä rehtorilta ensin opettajan kanssa keskusteltuaan. Rehtori tekee hallinnollisen päätöksen opintojen keskeyttämisestä kuultuaan oppilaan vanhempia, huoltajia ja mahdollisesti tulevan yläkoulun rehtoria. A2-kielen opintoja ei voi keskeyttää kesken lukuvuoden. Huoltajille tiedotetaan valintojen sitovuudesta ennen valinnan tekemistä.

Valinnaisen B2-kielen laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Valinnaiset kielet Joensuun seudun opetussuunnitelmassa

	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8.lk	9.lk
<i>A2-kieli</i>	2	2	2	2	2	2
<i>B2-kieli</i>					2	2

Vieraiden kielten vapaaehtoisten ja valinnaisten opintojen arviointi

Valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas keskeyttää vieraiden kielten valinnaiset opinnot toimitaan samoin kuin muiden valinnaisten aineiden kanssa (katso luku 12.2 Valinnaisten aineiden arviointi).